

NARODNI LIST

Glasilno narodne demokracije za mariborsko oblast.

Telefon št. 276 - Ček. račun št. 12853
O Cene inseratov po dogovoru. O
Rokopisi se ne vračajo. Reklama-
cije (nezaprte) so poštine proste.

IZHAJA VŠAK PETEK

Uredništvo in upravništvo „Narodnega Lista“ je v Mariboru,
Jurčičeva ulica št. 4

Naročnina: Mesečno D. 1-25, četrtletno
Din. 3.75, polletno Din. 7-50, celoletno
Din. 15, izven SHS 20 Din. Naročnina
se plačuje naprej

Štev. 30

V Mariboru, v petek 8. decembra 1922.

Leto I.

Pred važno odločbo.

To leto so časopisi »Tabor« kot dnevnik v Mariboru, »Nova Doba« trikrat na teden v Celju in tednik »Narodni List« zastopali s svojim delom narodni in socialni napredek naroda ob severni meji po istem programu. Z novim letom se pripravljajo na važno sporazumno odločitev, v istem duhu nadaljevati svoje delo, toda nasloniti se pri tem na razširjenjšo, globljo in trdnjšo organizacijo v mariborski oblasti, odnosno v mariborsko-celjskem voilnem okraju. Ta načrt je z zaupniki kmečkega in obrtniškega prebivalstva v načelu dogovorjen in bomo stopili v malo dneh z njim tudi pred javnost. Za danes pozivamo vse prave rodoljube k zbiranju duha in energije, da nas podprejo. Pripraviti hočemo naše prijatelje na podrobnost naše odločbe danes v toliko, da očitamo obseg prihodnjega dela ter povemo, česa na eni strani nočemo, na drugi strani, kaj hočemo.

Česa nočemo?

Nočemo prvaštva, to je hinavstva posameznikov, ki se računajo za veljake po stanu in družabnem položaju, katerega nasilno zlorablajo. S prstom bi se lahko na take osebe pokazalo z ozirom na javne dogodke v Sloveniji. Pa mi bomo se vsakemu osebnemu boju sicer izogibali, stvarno pa narod z vso močjo poučevali, da ne bode trpel pod tako nasilnostjo. Hočemo, da odločuje v vsem prava narodna volja, pred katero bomo v prah zdobili vsakega nasilnika.

Nočemo strankarske borbe, kjer ni nujno potrebna, ker je strankarstvo spravilo naše kraje na rob propada in nas še lahko spravi pod tuji jarem, če se preveč oslabimo in bi se naši sovražni sosedi ojačili.

Ne bomo torej uganjali kake farške gonje, ki je danes večkrat plitvežem in ničvrednikom le plašč, da svoje grehe zakrivajo, ko čez farje vpijejo. Seveda pa hočemo tudi na to stran vsaj toliko svobode, kakor je imajo duhovniki, ki se danes celo s komunisti vežejo. Vsako stranko bomo cenili po vrednosti njene dela za ljudstvo in bode naše razmerje tudi odvisno od obnašanja drugih organizacij proti nam.

Nočemo borbe zoper gospodo, ker se za to borbo skriva častihlepnost takih, ki bi radi gospodo igrali, četudi sposobnosti nimajo in se le konkurence branijo.

Politični pregled.

Vlada odstopila. Dne 4. t. m. je min. preds. Pašić podal kralju ostavko celokupne vlade, da se razčisti položaj. Odločitev leži v demokratskem klubu, ki se je pa — kakor izvemo v zadnjem hipu — odločil za to, da ostane skupaj v vladi z radikalcem in da vrši sedajna vlada še nekaj najnujnejših zakonov.

Pri občinskih volitvah v Ljubljani dne 3. t. m. so vsled razcepljenosti naprednjakov zmagali klerikalci in komunisti, ki so imeli skupno listo. Dobil je 3971 glasov. Demokrati so dobili 1822, dr. Ravniharjevi uskoki pa 2916 glasov.

Četrta obletnica ujedinjenja dne 1. dec. se je po celi državi kot narodni praznik slovesno praznovala. Narod vedno bolj spoznava in pojmuje velik pomen tega dne.

Na Bolgarskem je izbruhnila vstaja Makedoncev pod vodstvom generala

Ne sme pa biti monopola v duševnem delu, vsi od prvega do zadnjega imamo dolžnost in pravico na veličini našega naroda primerno sodelovati. Taka borba je nazadnjaštvo in nekultura in surovo nasilje na narodu.

Nočemo socializma, ki je v obliki socialne demokracije kakor narodnega socializma doslej dovolj zadržal napredek obrtnika in poljedelca ter zadržuje dviganje male eksistence k boljšemu blagostanju s sejanjem nezadovoljnosti in nezaupanja. Reševati pa hočemo socialna vprašanja, na katerih so naši voditelji vsa leta od postanka Jugoslavije merodajno in ob velikem priznavanju vseh pametnih že doslej delovali.

Kaj hočemo?

Dvigniti hočemo kmetovalca brez veleagrarnih grehov kmečke dosedajne politike, in obrtnika, ki je glavni stebber bodočnosti našega slovenskega ljudstva ob severni meji. Kmetovalca, tudi malega, in obrtnika, hočemo pustiti odločevati v vseh političnih gospodarskih zadevah. Velika politična vprašanja so po našem mnenju rešena. Ustavo imamo, tudi podrobne zakone o ureditvi države, uprave in samouprave. Z borbo proti temu stanju ne bomo časa tratili, ker je podrobno delo potrebno na gospodarskem polju.

Vemo, da je večji del kmečkega vprašanja in vprašanja obrtnišva že s tem rešeno, če imamo red v državi, če nismo v borbi za ureditev, če uživamo svobodo z omejitvami, ki izključujejo ali ublažujejo zlorabo svobode in izkoriščanje slabjših. Uradnika hočemo preskrbljenega, a požrtvovalnega ter z gospodarskimi krogi solidarnega.

Da bode to mogoče, hočemo podrobno organizacijo kmeta in obrtnika po administrativnih mejah in lokalnih razmerah, a poslužimo se tudi organizacije delavca, ki dela bodisi z roko ali z razumom. Značaj pokrajine priznavamo in uveljavimo kot kmečkoobrnitiški, zasnovan na naprednem programu, in na zvestobi enotni jugoslovanski državi.

Uporabiti hočemo zavest stanu in krajevnega položaja v skladu z velikimi cilji naroda v stvarnem delovanju za napredek na vseh poljih.

Pomoč vseh, ki so dobre volje, nam je nujno potrebna, mi smo pa s svoje strani pripravljani na vse žrtve.

Protoperova. Ustaši so zasedli Čestendil in okrožje. Nad glavnim mestom Bolgarske Sofije je proglašeno obsedno stanje.

* Plenarna seja demokratskega kluba se je pričela v torek in se je večeraj v sredo nadaljevala. Gre za važno in veliko odločitev glede politike demokratskega kluba in bo od njegovega sklepa odvisno, ali bo sedajna narodna skupščina še nekaj časa živela ali ne, vsaj toliko časa, da reši še nekatera nujna socialno-politična in organizatorna vprašanja, ter ali ostane v vladi še zanaprej krepki jugoslovanski pravec. Šlo je v glavnem za vprašanje, ali je dovoljeno, da člani kluba (Davidović), četudi neoficijelno, razgovarjajo z zastopniki opozicije in Hrvat. bloka in ali je to v skladu s sklepi glavnega odbora Demokratske stranke od 12. oktobra. Minister Pribičević je proti takim razgovorom ostro nastopil. Davidović pa je naproti temu povdarjal, da vrši s svojimi razgovori le pa-

trijotično delo. Notranji minister Timotijević je govoril pomirljivo, predlagal pa, naj klub sklene, da se prekinajo vsi razgovori s Hrv. blokom. Poslanec beograjskega okrožja Lazarević je ostro nastopal proti razgovorom, Pribičević je ponovno povzel besedo ter izjavil, da se mora klub odločiti za enotno smernico v politični taktiki: ali nočemo več koalicijske in gremo v opozicijo ali pa vztrajamo na koalicijski in prekinemo razgovore z onimi, ki hočejo revizijo ustave. On se bo pokoril sklepu stranke, naj se glasi tako ali tako. Pešić in Angjelinović sta zagovarjala Davidovićevo taktiko.

Domače vesti.

Božičnica otrokom obmejnih šol.

Okrajni glavar dr. Lajnsič pripravljala lepo božičnico otrokom obmejnih šol: Sv. Duh, Sv. Jurij ob Pesnici, Sv. Kungota, Svečina, Sv. Ilj in Sladki vrh in otrokom šol: Krčevina, Studenci (deška in dekliška) Pobrežje, Tezno, Radvanje in Razvanje. Obdarovanih bo več sto ubožnih otrok z objekto in perilom. Božičnica za otroke šol okrog Maribora se vrši v pondeljek dne 18. t. m. ob 3/3. uri v telovadnici realke. Spored (vrše se nastopi otrok) se pozneje objavi. Vodstvom obmejnih šol so se poslala navodila za te božičnice prireditve, vseh teh božičnic se udeležita tudi gg. okrajni glavar in okrajni šolski nadzornik.

† Okrajni sodnik dr. Franc Lipša.

Celje, 2. decembra. (Izvirno.) Danes je na posledicah pljučnice umrl tukaj v 40. letu starosti okrajni sodnik g. Franc Lipša. Pred vojno je služboval dlje časa v Novem Mestu, po osvobodjenju pa v Celju, kjer je vsled svoje marljivosti in narodne ter napredne zavedenosti užival simpatije vseh, tudi najširših krogov.

— Primorci! Spomnite se svojih bratov pod Italijo in kupite književni dar Goriške Matice za 24 Din. Za ta mali denar dobite tri lepe knjige: Koledar, Zlata srca, Sirahove bukve. — Zahtevajte jih po vseh knjigarnah!

— Obsojeni klerikalni obrekovalci. Pred meseci je bil iz Murske Sobote v Logatec premeščen kancelist okr. glavarstva Budin, fanatičen klerikalec, ki je ob vsaki priliki nastopal skrajno izizivalno. V Logatec se je spozabil tako daleč, da je javno v neki družbi govoril, da je dr. Žerjav goljufal za več milijonov. Sodišče ga je obsodilo na en mesec zapora. Budin je seveda po klerikalni navadi junaško tajil. Sedaj je tudi suspendiran kot državni nameščeneec.

— Požar v Makolah. V noči od nedelje na pondeljek je pogorela lepo renovirana stavba klerikalne posojilnice v Makolah. Baje so pri renoviranju pozabili ometati že čez 100 let stare dimnike.

— Dvajsetletnico delovanja v Ptujju je slavil 25. p. m. predsednik tamošnje Čitalnice, profesor g. dr. Josip Komljanec. Čitalnica mu je priredila lep večer.

— Izlete na Kozjak je popolnoma pozabil omeniti planince (kakor sploh vsi mariborski planinci), ki opisuje in pozna samo pohorske lepote. Če se popelje do št. Lovrenca ter gre po Čremenici, vodijo od tam razna namarkirana, a tudi markirana pota skozi

krasne jesenkozimske gozdove do naše najsevernejše postojanke Sv. Duh na Ostrem vrhu. Hotelsko oskrbovane restavracije sicer tam gori ni, pač pa se dobi v vseh tamošnjih gostilnah dobra jed in pijača, torej vse, kar zahteva planinec v hribih. Pa tudi krasen razgled se nudi očesu. Povrne se lahko skozi Šturmov graben na Falo, ali čez Boč v Selnico-Ruše, ali čez Sv. Križ in Sv. Urban v Maribor, za kar zadostuje izkaznica polic. komisarijata ali plan društva. Pri lipi je spominska knjiga plan. društva in pečat, pa tudi razglednice se gori dobijo. Torej zasluži tudi naš Kozjak, da ga malo bolj upošteva in se ga ne smatra kot nekako planinsko pastorko. Pridi na Kozjak, če ljubiš sveži zrak! — Doline.

— Smrtna kosa. V Slivnici pri Mariboru je umrl 2. t. m. 80 let stari vdovec Peter Lešnik, po domače Grič. Bil je svoj čas župan v Orehovi vasi, mnogoletni občinski svetovalec, načelnik kraj. šolsk. in cerkven. odbora v Slivnici. Pogreb se je vršil v torek dopoldne.

— Samomor. V gozdu nad cementno tovarno v Zidanem mostu so našli te dni obešenega nekega Roberta Weitzla, ki je služil pri vojaki. Vzrok samomora ni znan.

— m Mariborski koledar. Slovenske trgovce, obrtnike, industrijalce, zdravnike in sploh vse gospodarske kroge, ki hočejo priti v seznam koledarja, opozarjamo, da se oglasijo do 8. decembra pri tajniku, uredniku Ozimu (uredništvo »Tabora«), ali pa pri Slov. trgovskem društvu. Da se izognemo nesporazumljenju, povdarjamo, da je akcija izključno narodno-gospodarska, namenjena torej vsem Jugoslovonom v Mariboru brez razlike strankarskega prepričanja. V seznam se bodo sprejela tudi industrijska podjetja iz mariborske okolice ter eventualno obrti in trgovine iz okoliških občin Maribora — važno zlasti za izletniške gostilne.

— Železnica Ormož—M. Sobota. V kratkem se prične z gradbo barak in magacinov. Inženersko podjetje v Mariboru« postavi barako in skladišče orodja v Ormožu, barako v Ivanjkovcih in skladišče v Ljutomeru. Varianta prekmurskega dela mimo Beltince več ne pride v poštev, ker bi jo država gradila v slučaju, da dobi potrebno zemljišče brezplačno. Interesirani krogi Prekmurja so se pa izjavili za prvotni načrt, ki je predvideval progo v precej ravni črti iz Ljutomera v M. Soboto v precejšnji oddaljenosti od Beltince. Za gradnjo železnice je ministrstvo saobračaja dobilo prvi obrok v znesku 1 milijona dinarjev.

— m Tudi jubitej. V pondeljek je bil odpuščen iz tukajšnje kaznilnice nek Janez Zabjak, ki je tega dne odsedel svojo petdeseto kazen radi tatvine. S primernim spremstvom je bil odpravljen v pristojno občino v ljubljanskem okraju.

— Nova umobolnica v Jugoslaviji. Ministrski svet je odobril kredit 100 milijonov kron za ustanovitev nove umobolnice za Južno Srbijo. Nova umobolnica se zgradi v Topolnici pri Nišu. Dosedanje naše umobolnice se nahajajo v Stenjevcu pri Zagrebu, v Studencu pri Ljubljani, v Sarajevu in Sibeniku, a v Kovinu v Vojvodini se še gradi.

— Po celjski okolici se vrši od klerikalne strani agitacija od hiše do hiše proti priklopitvi okoliške občine z mestno občino Celje. Pobirajo se tudi podpis, pri čemer se pa agitira z naj-

ostudnejšimi lažmi ravno med nerazsodno maso. Med drugim se pa pripoveduje o velikanskih mestnih dolgovih, ki jih faktično ni, ker reprezentirajo mestne nepremičnine in podjetja danes ogromno premoženje. Most pa bo morala okoliška občina staviti ravno tako kakor mesto Celje, ker je na njem bolj interesirana kakor mesto samo. Združitev ima svoje dobre in slabe strani, o tem se da gotovo govoriti. — Zahrbtno in nepošteno pa je s potvarjenjem resnice umetno vzbujati sovraštvo proti mestnemu prebivalstvu.

Celjski Andrejev sejm dne 30. nov. je bil zelo dobro obiskan. Največ opravka pa je imela policija z različnimi tatovi. Zaprla je celo vrsto takih ptičev, mnogo jih je tudi ušlo. Zelo razburjeni so bili sejmariji proti opoidnevu na glavnem trgu, kjer je bil ukraden Jos. Lubeju, posestniku iz Krajučice pri Sv. Jurju ob juž. žel. v guječi tisočdinarski bankovec. K sreči je kmet to kar zapazil. Vse je naenkrat kričalo »primite ga!« Uzmovič, elegantno oblečen gospod, je začetkom sam pomagal loviti tatu, ko mu je pa bil detektiv že preblizu, je krenil na dvorišče nekega trgovca, preskočil plot, od tod dirjal proti kolodvoru med tem v Razlagovo ulico. Ker mu je bilo oko postavljeno za petami, izginil v poslopju okol. šole. Čez nekoliko časa se je izpremenjen in s črnimi naočniki zopet pojavil, a bil takoj aretiran. Pri sebi je imel celo vrsto na ime Fr. Vidman iz velike Propernice, Kotar Požega se glaseče dokumente, na katerih so bile številke, tako rojstno leto in datum, otvorjene. Potna izkaznica je izdana od trške občine Rogatec za potovanje v Beograd s popravljenim datumom. Dva poštna odrezka, glaseča se na Fr. Vidmana, nosita štampilju poštne urada v Rogatecu (20. IX. 22). Pri sebi je imel celo vrsto ukradenih stvari. Govori mešanico različnih jezikov in je brezdvomno nevaren mednarodni zepar.

Naj v miru počiva! »Koroška domovina«, nemškutarški list, ki je zlił toliko srda in gnojnice na poštene Slovence, pravi v svoji zadnji številki, da preneha izhajati! Da, da, znanjkal je fickov!

— **Koliko imamo državnih nameščencev?** Glasom najnovejše statistike je v naši državni službi 112.575 neukaznega in 68.168 ukaznega osebja, skupno torej 180.743.

— **Novi invalidski zakon** je min. dr. Žerjav predložil narodni skupščini. — istočasno je predložil novelo k stanovanjskemu zakonu.

— **Strašen požar** je bil v soboto ponoči v Steinerjevi lesni trgovini v Osijeku. Trajal je 4 ure. Škode je nad 2 milijona kron. Krita je z zavarovalnino.

m Društvo stanovanjskih najemnikov za Maribor in bližnjo okolico, nanašanja cenjenim interesom, da se uradno poslovanje društva s strankami vrši začasno vsako nedeljo od 9. do 11. ure predpoldne v pritličju poslopja okrožnega sodišča, soba št. 27, vhod Sodna ul. št. 11.

Občni zbor Dijaške kuhinje v Celju. V petek, dne 1. t. m. se je vršil občni zbor Dijaške kuhinje, v Celju, najvažnejšega in najagilnejšega humanitarnega društva. Iz zanimivega odborovega poročila je posneti tole: V preteklem poslovnem letu je društvo v lastni režiji v poslopju realne gimnazije prehranjevalo nad 70 dijakov. Za živila je potrošilo okoli 120.000 K. Dohodki so komaj krili velikanske stroške za hrano. Podpiralo je društvo poleg zasebnikov 17 denarnih zavodov, 5 okr. zastopov, 13 občin in 9 odvetniških pisarn (poravnave). Tudi ob različnih veseljih in žalostnih prilikah je dobivala Dijaška kuhinja lepe podpore. V poslovnem letu so umrli trije veliki prijatelji Dij. kuhinje. — Vpokojeni župnik Frece v Petrovčah je ob svoji smrti določil Dij. kuhinjo za glavnega dediča. Posestvo in razne premičnine so se prodale za okrog 420.000 K in denar naložil kot glavnica. Rajni trgovec Kolenc je določil iz svojega pramoženja 500.000 K za Dijaški dom. Umrli je nadalje v Ljubljani prof. Klešnik, kojega soproga je več let brezplačno vodila kuhinjo in tudi sama kuhala. Pravila se izpremenjevala v toliko, da bo društvo odslej zaključilo svoje poslovno

letu s 31. jul. in ne več s 30. sept., kakor doslej. V novem šolskem letu prahranjuje društvo nad 80 dijakov.

— **Tako je prav!** Na praznik ujedinjenja dne 1. t. m. je visela na nekdanji zagrizeni nemškutarški tovarni na Polzeli lepa nova državna zastava na visokem drogu. Vodstvo tovarne (dr. Wildi, inž. Lakot ter prokurist Tomažič) udeležilo se je poleg drugega tovarniškega uradništva (Vizjak, Post itd.) korporativno slavnostne maše, kar je napravilo najboljši utis. Videti je, da je zavel po nacionalizaciji te nekdanji prononsirane tovarne v sedanji »Strojilni, lesni in kemični industriji, d. d.« na Polzeli čisto drugi — jugoslovanski — duh, kar prav toplo pozdravljamo. Želeti bi šlo le še, da bi »Sokol« na Polzeli razpel svoja krila bolj energično in na široko, kot dosedaj.

Novo leto se bliža! Sedaj je čas, da se razširi naše časopisje! Zbirajte z vneto nove naročnike za „Narodni list“, ki bo izhajal odslej kot četrtkova številka „Tabora“ z bogato vsebino na šestih do osmih straneh!

Iz stranke.

Demokratski sestanek v Sv. Lenartu v Slov. Goricah 29. novembra zvečer je bil jako lepo uspel. Mala dvorana Sokolskega doma je bila zasedena od zavednih naprednjakov iz domačega trga in od Sv. Trojice. Predsedoval je g. dr. Gorišek, ki je uvodoma toplo pozdravil poslance dr. Kukovca, prvič po daljšem presledku v osrčju Slov. goric. Dr. Kukovec je v obširnem govoru podrobno razjasnil politični položaj, zlasti tudi naš narodni položaj ob meji, ki nujno zahteva tesno organizacijo vseh narodnjakov ne le po trgih in mestih, ampak tudi po deželi. Ne morejo nas zadovoljiti stranke, ki operirajo samo s stanovskimi gesli in puščajo v nemar nacionalni moment. Tudi naš zunanje-politični položaj je tak, da nujno zahteva naše skrajne pozornosti in intenzivnega dela za proubo jugoslovanske zavesti med narodom. Urednik Spindler je s konkretnimi argumenti podprl potrebo tesnejše in podrobne izvedene organizacije v političnem pogledu, povdarjal pa je zlasti tudi potrebo kulturnega dela. Za slednje bi naj bil baš Sv. Lenart izhodišče in žarišče za celi svetlenartski okraj. Govoril je še dr. Gorišek in nato pri triurnem poteku zaključil zborovanje. Poslanec dr. Kukovec je še po zborovanju dajal na mnoga vprašanja razna pojasnila, zlasti navzočim obrtnikom. V najkrajšem času se vrši občni zbor strankine organizacije pri Sv. Lenartu.

***Tiho delo.** Pretekli četrtek se je vršil v Celju zaupni sestanek kmečko-obrtniških naprednih zastopnikov zaradi ustanovitve društva za gospodarstvo in politiko v mariborski oblasti. Poročilo poslanca dr. Kukovca se je temeljito pretreslo in načelno sprejelo. V kratkem se ustanovi organizacija, ki bo imela v vsakem srezu podružnice. Kakor znano, bode se tudi v mestih delo organiziralo v političnih društvih s posebnim, ozirom na ustanovitev nemškega političnega društva. Tako se za mesto Maribor predvideva 3 politična društva, za I. in IV., za II. in III., ter za V. okraj mesta. Temu primerno se izvede organizacija narodno-naprednega časopisnega dela, ki bode z novim letom služilo tem organizacijam.

Opozorjamo svoje cenjene čitatele na letak, ki je priložen današnji številki. V njem naznanjamo, da bodo naročniki „Narodnega lista“ dobivali od prihodnjega tedna naprej četrtkovo številko dnevnika „Tabor“ na šestih do osmih straneh z bogato vsebino!

Mohorjeva družba in politika.

Knjige Mohorjeve družbe za l. 1922 izšle in se razpošiljajo 44.809 družabnikom. Mohorjeva družba je sicer cerkvena organizacija, nihče pa ji ne more odreči lepih zaslug za prosvetne povzdigo našega ljudstva. To ji lojalno

priznavamo, da si smo sicer — s stališča naših kulturnih načel — nasprotniki njenega sedanjega ustroja, ki prosvetno napravo indentificira s cerkveno bratovščino. Toda nekaj drugega je na stvari, če danes pišemo o družbi na tem mestu, ne pa pod kulturno rubriko. Letošnji Mohorjev koledar je namreč političen, da si cerkev ne prinaša politične vsebine. Da, njegovi uredniki se sploh ne dotikajo notranje politike, kljub temu pa nas politično izzivajo.

Da se bomo razumeli: Dajemo koncesijo stališču vodstva Mohorjeve družbe in dopuščamo, da naj se družba — kakršna je danes, to se pravi: cerkvena bratovščina — ne vmešava v politične spore in naj se omeji na kulturno-verski program. Cerkvena bratovščina ima pravico nuditi svojim članom, kar hoče, seveda v okvirju splošnih državnih zakonov. Toda bratovščina sv. Mohorja ne izdaja samo cerkveno religioznih spisov marveč — kakor že rečeno — izvršuje med ljudstvom prosvetne naloge. Njeno glasilo »Koledar družbe sv. Mohorja« prinaša poročila o raznih svetovnih in splošno zanimivih dogodkih, nekrologe znamenitih mož itd. Kratkotomsko: Koledar je aktuelen, stoji v zvezi z vsakdanjim življenjem. Mohorjevi družbi tedaj ne more in ne sme biti vseeno, kako je z drugo veliko družabno organizacijo, katere avtoriteta urejuje življenje našega ljudstva. Ta organizacija, ki je v današnjih razmerah v mnogo ožjem stiku z ljudskim življenjem kot je organizacija cerkve — se imenuje država. Država kot taka, važni dogodki v njenem življenju, vladar — v našem slučaju dinastija — vse to je in bo vzbujalo pozornost in zanimanje sicer še tako preprostega državljanca.

Razumeli se bomo, če sedaj konstatiramo, da je Mohorjeva družba v svojem letošnjem Koledarju popolnoma prezrla našo državo. Obenem pa ugotavljamo, da je Mohorjeva družba prvič tekom svojega obstoja prezrla državo. Prelistajte stare koledarje, kolikor hočete, v vsakem najdete na prvih listih rodoslovje »presvite cesarske rodbine«; karkoli se je že zgodilo v tej rodbini najdete opisano v besedi in pozneje tudi v slikah; vsi važni dogodki avstro-ogrške monarhije so bili zvesto registrirani v družbinem koledarju. Kratkotomsko: Družba sv. Mohorja je smatrala za potrebno, da vsako leto znova povdari svojo odkritosrčno lojalnost napram dinastiji in svoj patriotizem.

Ugotavljamo nadalje, da je Mohorjev koledar registriral zelo obširno dogodke med svetovno vojno; da je organ cerkvene bratovščine navdušeno poročal o zmagi avstro-ogrške armade o njenem pohodu v Srbijo itd.; prinesel je slike raznih generalov in posnetke s krvavih bojišč. Po prevratu je prinesel sicer rezervirana poročila o postanku Jugoslavije, o dinastiji in o drugih političnih dogodkih. **Letos pa je šel s popolnim molkom preko vseh dogodkov, ki se tičejo našega državnega življenja in ki nedvomno zanimajo tudi člane bratovščine sv. Mohorja.** O smrti jugosloven. kralja Petra ne najdemo ničesar. Naš sedanji vladar kralj Aleksander se je poročil in bival cele mesece med nami, v Sloveniji; Mohorjev koledar ne pove ničesar o tem. Prinaša pa vse polno nekrologov in slik raznih cerkvenih poglavarjev ter celo njihovih — mater. Obširno registrira razne svetovne dogodke, na mesto domačega pregleda pa prinaša misijonska poročila.

Naj ne mislijo gg. okoli Mohorjeve družbe, da se spodtikamo nad tem, če ni v koledarju obligatnega rodovnika dinastije, odločno pa protestiramo, da gotovi ljudje, med njimi celo inozemci iz Celovca, na račun našega ljudstva demonstirajo svoje osebno nerazpoloženje napram jugoslov. dinastiji in državi. Mi naravnost trdimo: nerazpoloženje, ker si drugače ne moremo razložiti dejstva, da koledar niti z besedico ne omenja dogodkov, kakršnim je v habsburški državi posvečal cele strani. Če se odgovorni gg. pod protektoratom krškega škofa v Celovcu ne morejo navduševati za našo dinastijo in državo — bi se nam to ne zdelo čudno, ne gre pa, da špekulirajo s svojim pseudorepublikanstvom (ali

karkoli je že) na račun ljudstva. **Kakor popej v Avstriji, tako je tudi v Jugoslaviji potrebna avtoriteta države in državljanska morala; kakor tam, tako je tudi tukaj treba gojiti dinastičen čut, dokler dinastija vlada po ljudski volji.** Naš preprosti človek rad čita o papežu in škofih, zanima pa ga tudi dinastija, zanima ga državno življenje (ki si ga v tem slučaju ne zamišljamo v strankarsko - političnem smislu).

Dokler odgovorni gospodje ne podajo svoje načelne izjave in se ne opravičijo pred javnostjo, smemo smatrati, da je to storjeno vedoma. Lojalno pa bomo spremenili svoje mišljenje, če dobimo jasno in odkrito pojasnilo. Nismo bizantjinski klečepalci pred prestoli, hočemo pa državljansko moralo in poštenost. Kdor je leta in leta vihtel kadilnico pred habsburškim prestolom, naj v jugoslovanski državi izkaže vsaj navadno kurtoazijo domači dinastiji in stori svojo dolžnost do narodne države.

Slednjič konstatiramo še to, da je nemški katoliški koledar sv. Jožefa objavil sliko našega kralja in kraljice ob njuni poroki kot splošno zanimivost. Razni nemški koledarji povedo več o jugoslovanski državi, nego pove koledar slovenske družbe sv. Mohorja! S tem pa je tudi izpodbit event. izgovor, da bi koledar s slikanč članov naše dinastije ne bil primeren za naše rojake v Avstriji in Italiji. Za molk o državi sami pa menda odgovorni gg. nimajo drugega izgovora kot — pomanjkanje prostora. Zato se pa mora Jugoslavija lepo umakniti pred blagopokojnimi papeži, škofji in župniki.

Nalašč pišemo obširneje o stvari, ki se nam zdi zelo značilna. Treba je, da smo si na jasnem glede Mohorjeve družbe. Ne živimo, hvala Bogu, v pa peževi državi in je pač značilno, če moramo od cerkveno-ljudske organizacije zahtevati vsaj nekoliko tiste državljanske morale, ki ji je bila v habsburški državi — umevna sama ob sebi. Sploh pa je treba razčistiti vprašanje, ali ima družba sedež v Prevaljah ali v Celovcu in v kakšnem pravnem razmerju stoji napram naši državi.

Posnemajmo!

Na Koroškem Slovence nimajo svojih šol, niti privatne ne smejo otvoriti. Učitelji, ki bi bili zmožni poučevati slovenščino, so morali s trebihom za kruhom. Tako so koroške šole sedaj še hujše ponemčevalnice, kot so bile za časa stare Avstrije. Kaj čuda potem, ako je »Politično in gospodarsko društvo« v Celovcu sklenilo zbirati **fond za slovensko mladino.** »Koroški Slovence« je prinesel sledeči oklic:

Ko so se 10. oktobra 1920 začele odpirati posode, v katerih so bile glasovnice plebiscita, se je tudi za nas koroške Slovence odprlo morje gorja in trpljenja. Vse smo preizkusili: od proštakaškega zmerjanja do umorov, od požigovanja imetja do požigov. Na dnu tega gorja je ostalo tudi nam samo eno: **upanje in to upanje je naša mladina.**

Ker naša mladina nima šol, v katerih bi se mogla naučiti materinega jezika, ker se sedaj bojujemo pri zvezi narodov za naše privatne šole in ne vemo, kdaj bodo odprte, ker danes mladina niti slovenskega katekizma nima več, moramo ta čas dati mladini drugim potom priložnost za pouk v slovenskem jeziku.

Zato rabimo seveda denarja! V teh dneh bodo darovali naši nasprotniki neštete milijone za alkohol v proslavo »zmage«. A mi hočemo v spomin na nesrečni 10. oktober zbirati za **izobrazbo naše mladine!**

Kot odgovor na oklic so nasprotniki pričeli za zbirko denarja v tednu od 3. do 10. decembra. Ta teden imenujejo »Grenzlandswochen«. Grenzland = dežela boja. Boj se bo vršil v tekočem tednu na razne načine: delo mladine, narodno obrambno delo, zbiranje daril. Zbrame svote dobre šole v slovenskem delu Koroške, kot božični dar. Časopisi bodo prebivalce vsak dan opominjali na požrtvovalnost.

Delo vodi »Kärntner Arbeitsring«, ki je sestavljen iz sledečih društev: Nemški Schulverein, Südmärk, Kärntner Landsmannschaft, Kärntner Hei-

matdienst, Verein d. Reichsdeutschen, Verein der Sudetendeutschen, Bund der Kanaltaler, Bund der Miestaler, Verein der Gottscheer, Andreas-Hofer-Bund, Turnverein, Volksbildungsverein, Märzkklub.

Bodemo li Slovenci, ki smo svobodni, šli mirno preko tega oklica? Odrečimo se vsaj enemu litru vina, ter darujmo znesek za mladino na Koroškem! Narodno-obrambna društva bodo gotovo v svoji požrtvovalnosti, kadar pride liter za litrom na mizo, pridobile vesela srca za kak dar koroški mladini! Ne pustimo naše Koroške same v boju za svojo mladino!

Dopisi.

Zidanost. V nedeljo so našli v gozdu tukajšnje cementarne obešenega nekega Roberta Weizla iz Maribora. Kakor se je zaznalo iz njegovih listin, je bil odpuščen 25. listopada iz vojaške službe, ter 22 let star. Vzrok samomora ni znan. — Pri nas se je pojavil v več slučajih legar, ter jako pogrešamo zdravnika.

Zidanost. V pondeljek je tukajšnje orožništvo aretiralo nekega Slavka Kašaja, ki je pod imenom Zazarič, gostilničar in trgovec, več dni tukaj popival ter izvabil od natakarice Polone Štušek 18.025 kron, češ, da jo bo poročil. Dotičnik je oženjen delavec v Hrašniku ter tudi osumljen tatvine. — V sredo se je vračal delavec j. žel. Anton Peklar vinjen domu proti Suhadolu. V svoji pijanosti je hotel prenočiti v nekem kozoleu; ko je lezel po festvi navzgor, je izgubil ravnotežje ter padel tako nesrečno, da je bil takoj mrtev.

Loka. Za naš gasilni dom je nabral g. Franjo Pribik 69 dinarjev, za kar mu izreka gasilno društvo iskreno hvale.

Gornja Radgona. Po večletnem službovanju v Ragoni in Gornji Radgoni je bil premeščen v Celje tukajšnji poštni kontrolor g. Jernej Vengust, poveljnik požarne brambe in odbornik Jugoslov. Matice.

Guštanj. Proslava 1. decembra se je vršila v sokolski telovadnici. Po slavnostnem govoru brata Verdikona je nastopilo članstvo, moška in ženska deca. Izvajale so se Murnikove vaje in vaje članic od vsesokolskega zleta. — Dečki so telovadili s palicami, dekleta z obročki. K telovadbi je sviral znan orkester »Pevskega in godbenega društva« v Guštanju. Po telovadbi so otroci - Sokolčki predstavljali prav dobro igro »Škratki«. Pod vodstvom učitelja Gačnika je deca zapela več dobro ubramih pesmi. Obisk telovadne akademije je bil izborn, kar znači, da se prebivalstvo zanima za telovadbo. Želeti bi bilo, da bi svojo mladino bolj zapalili Sokolu. Društvo pa je lahko zadovoljno z uspehom.

Božičnica obmejni deci!

Božič — dan veselja starih in mladih, se bliža. Vse se pripravlja, da čim lepše praznuje ta dan. Marsikateri šola v zaledju bo s pomočjo svojih mecenov priredila Božičnico z obdarovanjem ubožčkov. Žalostne so pa razmere na naših hribovskih šolah ob severni državni meji, kjer ni prijatelj in mecenov, ki bi priredili deci tako slavnost z obdarovanjem. Najskrajnejša slovenska obmejna šola je pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu 907 m visoko v hribovih, tik državne granice. Trirazrednica z 160 učenci komaj životaci, ker ni prispevkov in ne učnih pripomočkov, otroci (80% ubožnih kočarjev) nimajo niti obuvale, niti obleke za šolo. Sosedna, komaj 100 korakov oddaljena avstrijska šola, pa je z vsem dobro založena.

»Schulverein« skrbi za to svojo postojanko kar najbolj, ob letošnjem božiču priredi 35 učencem te šole (Slovincem!) obdarovanje z oblačili in šolskimi potrebščinami. Ker je ta akcija očividno naperjena proti nam, je naša sveta dolžnost, da delovanje »Schulvereina« paraliziramo! V nedeljo 17. decembra nameravamo prirediti »Obmejno božično slavnost« z obdaritvijo vseh naših šolarjev. Ker pa sami ne premoremo ničesar, se tem potom obračamo na vse prijatelje obmejnega šolstva za vpljudno prošnjo za po-

moč! Usmilite se revne obmejne dece, katero čaka naloga, da kot zavedni Jugoslovenci čuvajo našo državno mejo. V zavesti, da jih podpira širša javnost v zaledju, bodo z veseljem vršili svojo nalogo kot zvesti Jugoslovenci. — Dobrodošel je vsak najmanjši dar v denarju, obleki, obuvalu ali šol. potrebščinah. Darove za »Obmejno Božičnico pri Sv. Duhu« iz prijaznosti sprejema in priobčuje uredništvo »Taborac«. — Šolsko vodstvo Sv. Duh na Ostrem vrhu, p. Selnica ob Dravi.

Koroške novice.

Guštanj. Volilni shod so imeli socijalisti minulo nedeljo. Vseh poslušalcev se je zbralo okrog 60. Govorila sta pekarski mojster Koren in tajnik Golmajer, oba iz Celja. Najbolj raztogotil se je sodrug Golmajer, radi tega, ker so si upali meščani postaviti rudečkarjem po robu. »Mesarčki, peki in obrtniki nimajo pravice postavljati lastno kandidatno listo,« tako je zaklical. Mi pa nismo tako ošabni in mislimo, da po zakonu lahko vsakdo postavlja liste, kakršne hoče! Če imamo pravico plačevati davke, imamo tudi pravico voliti svoje ljudi. Kolikor nam je znano, delavci v jeklarni, kolikor niso hišni posestniki, ne plačujejo ne občinskih in ne šolskih določil, nam torej nimajo pravice odrekati lastne kandidatne liste. Ali je vas strah! Ne bojte se, ne bodemo radi tega znižali cene masti ali moki, da bi s tem nalovili volilce, kakor se je na shodu trdilo — kdor je za nas, je itak za nas in tudi nihče od volilcev ne zahteva kaj takega od trgovcev. Kar se tiče trgovine, bodite pa lepó mirni. Vi imate svoj konzum, imate svoj tovarniški konzum, kaj se potem toliko repenčite! Meščani od delavcev prav nič niso odvisni — gostilno imate sami svojo, trgovino svojo, mesarijo svojo! Pustite nas meščane torej pri miru! Vi meščani pa si zapomnite plemeniti izrek sodruga! Naj ne bo tržana, ki ne glasuje za meščansko listo! Meščan za meščana — delavec pa za delavca, pustimo vsakemu svoje.

Guštanj. (Umor.) Minulo zimo so našli obešenega posestnika p. d. Pušnika (Andrej Havli) na Selovcu. Sedaj pa je izpovedala njegova žena, da ga je umoril njegov sin s svojo ženo in nato obesil. Orožniki so oba prijeli in gnali v zapor.

Avstrijci izropali šolsko poslopje. Razmejitvena komisija je priznala nam vas Libeliče in šolo Tunel. Ko so pa naše oblasti prevzele šolo v Tunelu, je bila tudi ta, kakor libeliška, popolnoma izropana. Odnešeno je bilo: vsa šolska oprava, kakor klopi, omara, tabla, stoli, mize, pljuvalniki, vsa učna sredstva, kakor učila, slike, zemljevidi, knjige, knjige šolarske in učiteljske knjižnice, vsi uradni spisi. V sobi šolskega voditelja je podrt peč in se vidi, da se je to pred kratkim zgodilo. Tudi v šolski sobi, ki je bila namenjena za drugi razred, manjka peči. Pobitih je tudi mnogo šip. Šola je bila izropana na povelje libeliškega župana. Nekaj stvari je shranjenih menda v Sorgendorfu (pivovarna grofa Thurna), nekaj pa v Pliberku. Nerazumljivo je, da Avstrijci vse lahko store — naša vlada pa vse to mirno gleda in nima sredstev — da take nepravilnosti prepreči oziroma popravi. Kako pride prebivalstvo k temu, da mora še enkrat nabaviti predmete, kot jih je nabavilo svoj čas? Li res ni sile, ki bi primorala koroško vlado, da vrne ukradene predmete šoli v Tunelu, šoli v Libeličah, občini v Libeličah in požarni brambi v Libeličah? Potem pa pišejo v svojih listih, da smo mi balkanci! Opozarjamo naše poslance na ta škandal.

Ureditev obmejnega prometa.

Sporazum, ki je bil sklenjen spomladi letošnjega leta med našo avstrijsko vlado glede obmejnega prometa, vsebuje nekatere splošne določbe, glede katerih je bilo treba določiti še podrobnosti. Tako na primer niso bili določeni prehodi, čas prehoda, ter količina blaga, ki se lahko brez carine prenese iz enega obmejnega pasu v drugi. — Končec je bilo treba rešiti še nekatere carinsko-tehnične vprašanja in

urediti zadeve, ki so v zvezi z državno mejo. Treba pa je bilo odpraviti tudi razne težkoče, ki so nastale pri praktičnem izvajanju sklenjenega sporazuma. V mesecu septembru se je sestala posebna komisija, ki je obhodi, kakor smo svojčas poročali, vso obmejno orto od Monoštra do Pece na Koroškem ter se je na licu mesta pričela o obmejnih razmerah. Tako je bila vsem prebivalcem v obmejnem pasu dana prilika, da izjavijo svoje mnenje in sporoče svoje želje. Koncem oktobra se je komisija sestala v Gradcu k zaključni seji, in po 14dnevem pogajanju se je prvotni sporazum izpopolnil in izboljšal.

Sprejete so bile sledeče izpopolnitve: Obmejni pas se je na obeh straneh natanko določil in omejil. Na jugoslovnski strani obsega obmejna cona s'edee občine: Murska Sobota, Sv. Jurij ob Ščavnici, Sv. Benedikt, Negova, Rečina, Gasteraj, Sv. Jakob, Vukovski dol, Jarenina, Pesnica, Lajtersperk, Karčovina, Kamnica, Ruše, itd. Maribor ne spada več v obmejno cono.

Glede množine carine prostega blaga se je sklenilo, da je dovoljena za prosti promet samo ona množina v sporazumu določenega blaga, t. j. večinoma poljedelski pridelki, ki jo potrebuje dotični prebivalec obmejnega pasu za svojo lastno uporabo. Tako na pr. lahko izvozi preko meje toliko drv, kolikor jih porabi v enem letu. Istotako toliko sena, slame, itd., kolikor rabi za svoje gospodarstvo. Mesa je dovoljeno nesti preko meje dnevno 2 (dva) kg, moke dnevno 5 (pet) kg. Dvolastniki lahko spravijo preko meje v kraj svojega stalnega bivališča vse pridelke s svojega zemljišča ali posestva onstran državne meje. Denarja smejo jugoslovnski državljani vzeti preko meje mesečno do 3.000 dinarjev, avstrijski državljani pa vsakokrat do 200.000 aK. Če imajo obmejni prebivalci opravke pri jugoslovnskih oblasteh v Ljutomeru, Sv. Lenartu ali v Mariboru, lahko na podlagi legitimacije prekorajajo mejo. Dvolastnikom izda poleg navadne legitimacije carinska oblast še posebno legitimacijo, ki pa jo mora vidirati oblast sosedne države. Te legitimacije so veljavne po eno leto. Osebe, ki uživajo glasom sporazuma posebne ugodnosti, kakor zdravniki, duhovniki, babice, obrtniki, itd. dobe razen tega še posebne izkaznice, s katerimi lahko vsak čas prekorajajo mejo brez poprejšnje prijave in na vseh dovoljenih prehodih. Posebno izjemo tvorijo pri tem obrtniki.

Meje se lahko prekorajajo samo od solnčnega izhoda do solnčnega zahoda ter se mora to vedno navesti v urah.

Dvolastniki lahko ob času setve in žetve prekorajajo mejo tudi izven tega časa, vendar pa morajo to prej naznaniti pristojni oblasti. Sezonski delavci smejo svoj zaslužek v naturalijah brez pristojbin nesti preko meje. Prenajanje blaga vkupčijske svrhe je najstrožje zabranjeno in se opozarja obmejno prebivalstvo, naj se v lastnem interesu strogo drži predpisov, ker bi lahko vsako kršenje določb imelo za posledico ukinjenje tega obmejnega prometa.

Po novih določilih smejo obmejne železnice uporabljati pripadniki obeh držav, kar doslej ni bilo dovoljeno.

Prehodi so določeni v štirih skupinah. V 1. skupino spadajo carinska pota prvega razreda: Gornja Radgona-Radgona, Gornji Cmurek-Cmurek, Sv. Ilj-Spilje, ter železniški progji Sv. Ilj-Spilje in Gornja Radgona-Radgona. Na teh točkah je dovoljen absolutni promet.

V drugo skupino spadajo prehodi: Sv. Ana-Sinnersdorf, Jakovar-Zelting, brodi Purkla-Schirndorf (?), Sizijski vrh-Weitersfeld in Selnici-Leichendorf. Na teh mestih prekorajajo imajo obmejni prebivalci in dvolastniki z dovoljenim blagom.

V tretjo skupino spadajo brodi Gosdorf-Rosshof, Lichenhof, Leitersdorf, Veltersdorf, katerih pa se smejo posluževati samo dvolastniki. Četrta skupina prehodov v tem delu ne pride v poštev.

Sočasno z ureditvijo obmejnega prometa, ki stopi v veljavo po ratifikaciji v Beogradu in Dunaju, je bil dosežen tudi sporazum glede raznih drugih obmejnih zadev. Tako se je sklenilo, da ostanejo cerkvene zadeve do končne ureditve in rešitve tega

vprašanja neizpremenjene. Prebivalstvo, ki spada pod župnijo preko meje, se ne sme zadrževati pri izpolnjevanju svojih verskih obredov in dolžnosti. To velja predvsem za pogrebe in obisk službe božje v cerkvah onstran meje. Vodne zadeve se rešijo po medsebojnem sporazumu prizadetih.

Obmejni promet bo nadzorovala posebno komisija, obstoječa iz zastopnikov obeh držav, ki bo reševala tudi nastale spore v obmejnem prometu.

Gospodarstvo.

Kako moramo ravnati z letošnjim vjnom?

Vinogradniki! Letošnja vina se večinoma ne drže. Nekatera na zraku porjavajo, mnoga vina se pa pri natakanju tudi vlečejo. Kaj je temu vzrok? Letošnje skrajno slabo vreme med trgatvijo, ker je prišlo v vino veliko zemlje, gnilobe oz. kvarljivih glivic in bakterij, ki so edini povzročitelji omenjenih bolezni v njem. Kako se je treba nam ravnati:

1. Vino moramo pretočiti in sicer letos preje kakor druga leta. (Prve dni decembra.) S tem smo odpravili največjo nevarnost oz. nesnago iz vina.

2. Pred pretakanjem nam je napraviti poskus na stanovitnost vina in sicer vsak sod posebej s tem, da vzamemo za poskušnjo po 1 kozarec vina in ga denemo na svetlo. V slučaju, da vino porjavi v njem, moramo žveplati. Vzeti je za polovnjak (3 hl) $\frac{1}{4}$ do $\frac{2}{3}$ treščice azbestnega žvepla, ki tehta 20 gr (25 treščic gre na $\frac{1}{2}$ kg); sicer odvisi količina žvepla od stanovitnosti vina samega. Na vsak način naj se pa žvepla dvakrat, polovico, ko je sod še prazen, drugo pa, ko je sod na pol poln.

3. Ako se vino vleče (kakor olje), potem naj se ga pri pretakanju močno prezrači (skozi cedilo, sito), seveda se mora obenem tudi zmerno žveplati. Mnogokrat se tako vino noče spomladiti čistiti, potem naj se doda vinu 10 g tanina (čreslovine) na 1 hl, in čez par dni se pa čisti z želatino (10 do 15 g želatine na 1 hl).

4. Vnovejšem času rabimo tudi z uspehom — »natrijev bisulfit« (bel prah, ki močno diši po žveplu) namesto žvepla. Ako smo vino pre malo žveplali ali celo pozabili žveplati in je vino v sodu porjavelo, potem rabimo bisulfit in sicer od 2 do 5 g na hl. Bisulfit se raztopi v vodi (en četrt litra vode) ter se vlije v sod, (kateremu smo odvzeli škaf vina), se dobro premeša, zalije in zabije. V vinu se namreč potem razvije isti hujš plin, kakor če bi žveplali, kateri uniči vse kvarljive bakterije v njem.

5. Sode moramo držati vedno polne in snažne.

6. Žveplana vina je piti šele po 6 tednih po žveplanju, pretakanju, ko se žveplo izgubi iz vina (vsede na dno.)

(»Kmet. List.«)

Gnoj moramo pridelati!

Pri nas ni mobenega pravega gnojavanja z gnojem. Gnoj se zmeče na kup in tam pusti ležati, dokler ga ni treba voziti na njive. Gnoj smatramo slej kot prej za hlevski odpadek, ki ne potrebuje nobenega posebnega dela. Če je gnoj slabše ali boljše kakovosti, je to posledica bolj ali manj ugodnega vremenskega vpliva. Tako se navadno misli.

To je pa pogrešno stališče! Res je hlevski gnoj iz živalskih odpadkov, toda vrednost njegova — in na tej nam mora biti predvsem ležeče — se pri enakem gnoju močno izpreminja in obrača po tem, kako mi z gnojem ravnamo. Saj ni vseeno, ali ga pustimo nemarno ležati, tako kakor ga zmečemo na gnojišče, ali pa ga na gnojišču obdelujemo. Zanimarjen gnoj bo zmeraj slabši kakor pa gnoj, s katerim smo pravilno ravnali.

Če hočemo imeti dober gnoj, potem ga moramo pridelati. Sami moramo namreč pomagati, da se napravi dober gnoj, da se gnoj med ležanjem pravilno razkrajja in prav pretvarja v dober gnoj. Skrbeti moramo, da se nahaja v gnojnem kupu le toliko zraka, toplote in vlažnosti, kolikor je teh pogojev za ugodni razkroj potreba, skrbeti pa tudi za to, da se gnoj po celem kupu enakomerno ugodno razkrajja. Zaradi tega ne smemo trpeti, da nam leži gnoj, kakor ga ravno namečemo, po vsakem kidanju, ampak mi moramo gnoj po

vsakem kidanju enakomerno poravnati in potlačiti, tako, da leži po celem kupu enakomerno izpostavljen vsem vplivom zraka in vremena. Če bomo z gnojem tako ravnali, potem bomo gnoj pridelovali in pridelovali bomo boljši gnoj, kakor ga dobivamo sedaj. Gnoj bo postal naš pridelek in ne bo zgolj odpadek, za kar ga danes smatramo.

Tudi gnoj treba pridelati!

Premovanje govedi na Štajerskem v letu 1922.

Vsled pomanjkanja krme, ki je nastopilo po hudi suši in iz tega izvira joče slabe kakovosti goveje živine, se premovanja v letu 1921 niso vršila. V to namenjena denarna sredstva so se obrnila za vzdrževanje najboljših in najlepših starejših plemenskih bikov in je ta način uporabe pri danih razmerah na splošno gotovo več koristil.

Nič kaj boljše niso bile prehranjevalne razmere letošnjo jesen; vsled pomanjkanja krme je živina bila v jako bornem stanju. Radi tega ni imelo pomena splošnih premovanj v velikem številu prirepati. Pač pa so se po Sloveniji na jesen vršila licencovanja bikov združena s premovanjem najboljših plemenjakov, ker upamo na ta način rešiti zopet nekaj starejših bikov pred predčasno odprodajo.

Splošna pregledovanja in premovanja goveje živine, pri katerih je bil dogan tudi ženski material, so se vršila letošnjo jesen na Slov. Štajerskem in sicer ste tu bili dve: v St. Jurju ob juž. žel. ter okrajno premovanje v Mariborju.

Misel združnih premovanj je bila letos jako srečna. Pri združnih premovanjih dobe odlikovanja le oni živinorejci, ki so s svojim trajnim delom prispevali k napredku živinoreje, med tem ko so priznanja pri okr. premovanjih včasih lahko bolj od naključja odvisna, ker se podeljujejo tudi za slučaje, torej ne za trajne uspehe.

Kako lepa je bila razstava govedi v St. Jurju ob južni železnici, katero je priredil živinorejski odsek tamošnje kmetijske podružnice. Je to najmlajša, pa veliko obetajoča živinorejska organizacija. Letošnje pomlad se je vršil vpis najboljših živali v matično knjigo in že letošnjo jesen je podružnica uprizorila razstavo vpisane živine. To se je zgodilo ob priliki obiska srbskih kmetovalcev, ki so bili polni hvale o razstavljenem materialu. Naloga odseka je delovati na zboljšanje mlečnosti pri pomurski pasmi. Odsek živahno deluje ob velikem zanimanju okoliškega prebivalstva. Razstavljeni živali so nudile lepo sliko, zlasti, kar se rasti tiče. Osobito sta vzbujala zanimanje dva starejša bika, šestletni pšenične barve ter štiriletni sivec (lastnika Urlep in Rozman). Živinorejski odsek ima hvaležno polje: Razven zvišanja mlečnosti bo treba delovati tudi na večje izenačenje zunanjih oblik. Vsekakor pa imamo tukaj že danes dobro vzrejevališče za plemenske bika pomurske pasme, s čemur je napravljen važen korak k osamosvojitvi.

Omeniti mi je še premovanje v Mariborju, za katero se je tamkajšnji

okrajni zastop že tri leta potegoval. Pokazalo se je, da je bilo splošno pregledovanje silno potrebno, kajti ugotovilo se je silno pomanjkanje dobrih bikov, navzlic temu, da so v okraju vsi pogoji za uspešen razvoj živinoreje dani. V okraj je treba zanesti le podrobno delo potom pouka in nasveta pri plemenskem odbiranju in pravilni vzgoji plemenskega naraščaja. Pridobiti je za rejsko delo boljše posestnike, ki naj začnejo med seboj tekmovali. Zaenkrat pa je neobhodno potrebno, spravi v roke zanesljivih rejcev nekaj dobrih plemenjakov. Okrajni zastop se je izjavil pripravljenega v to svrhu tudi denarno žrtvovati k nakupu plemenjakov.

Pri vsakem premovanju je imel živinorejski referent primeren poučni govor o utisih premovanja ter dajal nasvete za nadaljno delo.

Hi koncu poročila naj omenim še sledeče: Letošnja premovanja so jasno pokazala vrednost organiziranega podrobnega dela. Material pri živinorejskih drugih nas je o tem zadostno prepričal. Za tako delo pa ni treba ravno zadrage, opravljajo ga lahko živinorejski odseki pri občinah ali podružnicah, glavno je, da se začne delo pravilne plemenske odbire in nabava dobrih plemenjakov resno in smotreno izvrševati. Samo besede danes ne zadostujejo več, treba praktičnega izvajanja. Kjer si krajevni faktorji niso na jasnem, želijo pa napredka ter se podrobnega dela ne ustrašijo, naj povabijo pristojnega živinorejskega inštruktorja ali okrajnega ekonomista, ki bo dal podrobna navodila.

Niso bile mnogoštevilne letošnje živinorejske prireditve na Štajerskem, a vršile so se večinoma v oporiščih naše živinoreje in zaradi tega silno važne. Če bomo imeli enkrat doma dobro urejena vzrejevališča, prestali smo najhujšo krizo v naši živinoreji, kajti dosegli smo delno osamosvojitve tudi na tem polju. Dosedaj so boljši naši živinorejci v številnih slučajih dokazali, da aznajo tudi oni vzrejeti dobre bika, ki se lahko pokažejo pred vsakim še tako kritičnim očesom. Dal Bog, da najdemo med živinorejci še dosti razumnih in pridnih sodelavcev, ki bodo svoje zmožnosti postavili v službo domače živinoreje. To je domoljubno delo prve vrste, v korist kmetijskega stanu, kakor tudi ugleda naše pokrajine, od katere pričakujejo naši južni bratje z vso pravico potrebnega napredka in novih poub.

Inž. Josip Zidanšek, živinorejski nadz.

— Ameriška moka. V Ljubljano je zopet prispela večja količina ameriške moke, ki se prodaja na drobno po kron 23.50.

— Glede izvoznih carin se je v fin. ekonomskem komiteju ministrov sklenil načelni sporazum, da se carina za težke svinje znatno poviša, za prašiče šibkejših pasem se določi zmernejša carina, enako od zaklanih svinj, katere izvažajo klavnice in mesarski obrti, ki so stalno nadzorovani, za mast se pa vpelje visoka carina.

g Žetev duhana. Po podatkih, ki prihajajo monopolni upravi, je soditi, da letošnja žetev po svoji količini ni ravno najboljša, vendar pa kvaliteta precej nadkriljuje lanskega pridelek, na-

kar je posebno vplivala letošnja suša. Letošnji pridelek bo znašal krog devet milijonov kilogramov tobaka. Polovico celokupnega pridelka odpade na Srbijo in Črno goro, ki pridelata nad tri in pol milijona kg. Na Bosno in Hercegovino bo odpadlo približno dva milijona kg. V Dalmaciji je žetev nekoliko slabša ter se računa na 1 milijon kg. Na Hrvaškem in v Slavoniji se bo pridelalo krog 40.000 kg, pri nas v Sloveniji pa približno 35.000 kg.

— Svetovna produkcija sladkorja. Računa se, da se bo v letu 1922-23 pridelalo na celem svetu 178.240.000 stotov več, kakor letos. To pa radi tega, ker se je v Evropi povečalo pridelovanje sladkorja.

— Priglasitev zasebnih žrebcev k licencovanju. Na podstavi zakonitih predpisov o licencovanju žrebcev razglašala pokrajinska uprava za Slovenijo oddelek za kmetijstvo, da morajo lastniki žrebcev, ki nameravajo v prihodnji plemenilni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, priglasiti te žrebce najpozneje do 15. dec. 1922 pri onem okrajnem glavarstvu (politični ekspozituri, mestnem magistratu), v čigar okolišju je žravec postavljen. Pri priglasitvi žrebca, ki se izvrši pismeno ali ustmeno se mora obenem naznaniti: a) ime, priimek in bivališče žrebčevega lastnika, b) pasmo, rod, starost in barvo, kakor tudi kraj, v katerem stoji žravec. Opozarja se, da se za žrebce toplokrvnih pasem pod štirimi leti in za mrzlokrvne žrebce pod tremi leti splošno ne daje dopustilo za spuščanje. Svoječasno se bo razglasilo, kje in kdaj bo pregledovala komisija priglašene žrebce in dajala dopustila (licenco).

g Gospodinjski tečaji po deželi. Od delek za kmetijstvo je priredil v letu 1920-21 in 1921-22 skupaj 29 gospodinjskih tečajev po deželi s skupnim številom udeleženk 525. L. 1920-21 se je vršilo 15 tečajev s 274 udeleženkami in l. 1921-22 pa 14 tečajev s 251 udeleženkami. Od teh odpade na Štajersko 22 tečajev s 397 gojenkami in na Kranjsko 7 tečajev s 128 dekleti. Kakor se vidi, se Štajerci bolj potegujejo za te tečaje kakor Kranjci. Letošnje jesen se je otvorilo 6 takih tečajev in sicer v Radovljici in v Leskovcu pri Krškem, v Gotovljah pri Zalcu, v Konjicah, v St. Janžu na Dravskem polju in v Beltincih v Prekmurju. — Prihodnji tečaji se prično z mesecem januarjem. Ti tečaji trajajo po 10 tednov. Poprečno število deklet, ki obiskujejo te tečaje, znaša za en tečaj 18.

Izpred sodišča.

Maribor, 29. novembra.

Tatvine.

Sedemindvajsetletni, v Vintarovce, okraj Ptuj, pristojni delavec Karl Murko, ki je že petkrat radi tatvine predkaznovan, je ukradel Ivanu Kozjaku v Vuhredu sekuro, Antonu Plečko pa lesen kovček, v katerem so se nahajali čevlji in perilo v skupni vrednosti 2000 K. Obsojeni je bil radi hudodelstva tatvine na 3 mesece težke ječe.

16 letni Viljem Verzel, mizarski vajenec v Pavlovskem vrhu, okraj Ormož, se je učil meseca februarja mizarske obrti pri mizarskem mojstru Petru Janšovec v Gradcu. Dne 18. februarja je zapustil svoje učno mesto. Pri tej priliki je odnesel svojemu sovajencu Ferdinandu Huemerju zimsko suknjo in srebrno uro z verižico v skupni vrednosti 40.000 avstr. kron. Suknjo je v Gradcu prodal, denar pa zapravil. Z ukradeno uro je pobegnil k svojim starišem v Studence pri Mariboru. Uro so stariši poslali nazaj. Trafikant Filip Hauptman v Studencih je dne 19. aprila izročil Viljemu Verzlu znesek po 5814 K 50 vin. z naročilom, da nakupi in prinese iz Maribora tobačnih izdelkov. Izročeni denar pa je fant na prigovarjanje nekoga Josipa Pajmana, ki je baje pobegnil v Avstrijo, zapravil in po izvršenem dejanju pobegnil. Dne 21. oktobra pa je malo pridnež v Pavlovskem vrhu, kjer je bil nazadnje kot mizarski vajenec, ukradel Štefanu Verzlu srebrno uro, suknjo, klobuk, par starih čevljev in 3600 K gotovine. Okrožno sodišče ga je nagradilo s šestimi tedni težke ječe.

Nepošten najditelj.

Posesnik Franc Pintarič iz Središča, je našel sredi meseca maja na cesti iz Ormoža proti Središču od Franca Rubinšeka zgubljen denarnico z vsebino 1205 Din. 50 p. Sto dinarjev je dal svojemu pastirju, ki je bil kritični dan z njim, da bi molčal, dočim je ostali denar obdržal sam. Pastir pa ni molčal in je zadevo naznanil. Pred okrožnim sodiščem je bil Pintarič, ki mu očitano dejanje prizna, obsojen radi hudodelstva goljufije na 2 meseca ječe.

Verziran tat.

Tridesetletni čevljar Josip Muršec iz Apač, okraj Gornja Radgona, ki je že trikrat radi hudodelstva tatvine predkaznovan, je bil pred okrožnim sodiščem obtožen radi hudodelstva tatvine in prestopka poverbe ter goljufije. Vkradel je dne 29. avgusta svoji sestri Jožefi Osterc v Lijaševcih srebrno žensko uro, ogrlice in 120 K denarja. Dne 26. septembra pa je odnesel svojemu bratu Alojzu Muršec v Kupčincih nove čevlje, eno obleko, usnjate gamaše, srebrni prstan, petkronski tolar in denarnico z 2200 K gotovine. Pri Katarini Bočjak v Bakovcih pa je dne 5. oktobra pobral svilen naglavni robec, moško srajco in usnjato denarnico. Dan poznej je obiskal Ivana Győreka v Rakičanu, kateremu je odnesel denarnico z 250 K gotovine in 10 fotografij. Antonu Jančarju v Bakovcih je poveril 6 jermenov za konjske vajeti v vrednosti 600 K in Alojzu Jančarju v Apačah pa izvalil par 1000 K vrednih čevljev. Sodišče mu je prisodilo 10 mesecev težke ječe.

Razno.

— Srečno mesto. Zaključni računi gospodarstva mestne občine osiješke, izkazujejo za upravno leto 1921. suficit 11.579.838 K. To je menda pač edino mesto v naši državi, ki nima deficita, ampak suficit.

ARKO LIQUEUR TRIPLE SEC

98

Usnjarska industrija d. d. na Bregu pri Ptuj

»PETOVIA«

Izdeluje vsakovrstno usnje, čevlje, fine in navadne, gamaše, torbice, listnice, denarnice in drugo fino galanterijo.

Cene nizke, postrežba točna.

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke kupuje in prodaja 63

ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandr. c. 57

Lepo posestvo na prodaj.

11 oralov dobre zemlje, hiša, gospodarske stavbe, od tega 4 orale najlepšega sadovnjaka, 7 km od Maribora, blizu železniške postaje. Cena 200.000 Din. — Vprašati pri upravi lisa.